

Dr. Detre Csaba:

HUN SZAVAK, SZÖVEGEK

magyar fonetikus átírásban, örmény(I) ill. görög (K) szöveg alapján

Iszfaháni kódex, Kr.u. 500 körül : (I)

Az alábbi anyag a kódex eredeti kigyűjtött egyes szavait, nyelvtani alakzatait mutatja be, nem tartalmazza a szövegeket. Valószínűsíthető, hogy az eredeti nyelvtani válogatás nem öleli fel a szövegekben rejlő ezirányú lehetőségeit. A teljes hun fonetikus jelrendszer és örmény átírására sincs itt technikai mód.

Krétai kódex, Kr.u. 700 körül: (K)

Elsősorban görög feljegyzések a valószínűleg a Kárpát-medencében és környékén élő "szküthák"-ról. A szöveg idéz néhány szkütha szót, lásd:(K) jelölést, amelyek megegyezést vagy nagy hasonlóságot mutatnak az iszfaháni kódex vonatkozó szavaival. Az egyetlen bilinguis szöveg lásd a szó és nyelvtani alakgyűjtemény végén: "Kezdetben vala az ige..."

FONETIKA:

A hun betűk száma megegyezik a klasszikus örmény betűk számával, eltekintve az örményben nem létező Ü betűvel. Ezt az örmény átírásban UJ-nak vagy a görög Y alkalmazásával jelölik. A hun szövegek minden valószínűség szerint a fonetikus betűkön túl szótagjeleket is használ ligatúra-szerű összetételben. A magyar fonetika szerinti átírást az örmény betűjelek alapján végeztük el, tudvalévő az örmény betűrendszer a legfonémhűbb az írás története során. Az nem dönthető el bizonyosan, hogy a hun betűk tökéletes megegyezése az örménnyel eredeti megegyezés-e vagy csupán egy "interpretatio armenica".

Betűk a magyar átírás szerint:

a, á, b, c, cz, cs, csh, d, dz, dzs, e, é, f, g, gh, gy, h, ch, i, j, k, kh, l, ll, m, n, o, ö, p, ph, r, rr, s, sz, ssz, t, tz, th, u, ü, v, w, z, zs.

Megjegyzés: Mint ahogyan az örményben sincs TY és NY mássalhangzó, úgy a hunban sincs jelölve.

hun: chun(I), többesz.: chunkh + hunok területe

ember (férfi): chun, chunkh(I,K)

(K: szküthai)

nő: inü, többes sz.: inekh(I)

úr, uralkodónő: aszuni(I)

FŐNEVEK TÖBBESZÁMA:

A hun főnevek nagy többsége magánhangzóval végződik. A főnevek többszáma a végző magánhangzótól függetlenül: végmagánhangzó nélküli tő+ EKH, pl. kevi, kev ekh . A mássalhangzóra végződő szavaknál: tő+ KH. pl. chun, chun kh. A fentiekől eltérő rendhagyó főneveket mindig külön jelöljük.

FŐNEVEK TÁRGYESETE:

Magánhangzóval végződő szavaknál: -T végződés, pl. kevi t , mássalhangzóval végződő szavaknál: -ET végződés, pl. kevekh et.

főnevEK BIRTOKOS ESETE: Magánhangzóval végződő szavaknál: -JE végződés, pl. kevi je, többeszám: kevekhé. Mássalhangzóval végződő szavaknál: -É végződés, pl. szöm é

főnevEK RÉSZES ESETE:

-egyszám: -NEKI szóvégi képző, pl. kevi neki =kőnek, többeszám: szóto+-EKHNEKI szóvégi képző, pl. kev ekhneki =köveknek

főnevEK ELVONATKOZTATÓ ESETE:

Magánhangzóval végződő szavaknál:tő+ -ETÜL szóvégződés, pl. kev etül, mássalhangzóval végződő szavaknál: -ETÜL szóvégződés, pl. kevekh etül, szöm etül.

BIRTOK HELYZETŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA:

neilim: nyilam, neiliam: nyilaim

neilit: nyilad, neiliat: nyilaid

neilej: nyila, neiliaj: nyilai

neilinkh: nyilunk, neiliankh: nyilaink

neilitekh: nyilatok, neiliathakh: nyilaitok

neilekh: nyiluk, meiliaikh: nyilaik

A tárgy-, részes-, stb. esetek továbbképzése a fentiek szerint, kivéve a jelentős számú rendhagyó formákat: pl. kezim, kezit, kezej, kezinkh, kezithekh, keziekh (alanyeset), de tárgyesetben: kezimet, kezitet, kezET, kezinkhet, kezitheket, keziekhet.

R végződésű egyszótagú főnevek ragozása. Pl. sor (sor), ser (sör), bor (bor), tur (árok), zur (csermely), stb.

a.e.: sor, t.e.: sort, r.e.: sornek, b.e.: sorej, e.e.: sortül.

birtokként: sorim, sorit, sorej, sorinkh, sorthek, sorikh, t.sz.: soriam, soriat, soriaj, soriankh, soriathok, soriakh.

TESTRÉSZEK:

fej: phe(I), fé(K)

agy, agyvelő, csontvelő: ajge(I)

kéz: kezi(I)

kézfej: su(I)

szem: szöm(I), szüm(K)

arc: girze(I)

orr, hegycsúcs: ore(I)

száj: szá(h)(I)

nyelv: til(I), nyelv mint beszéd: lezu(I)

szív: szerti(I) szeretet: szertild(I), szerelem: szirünild(I), szerelmes: szirüni(I), szeretetre méltó: szirünesi(I), szíves: szirünesi(I)

szirünesi(I)

íny: hije(I)

ér(vérér): iri

vér: veri(I)

pénisz ("fasz"): puszt(I)

láb (alsó lábszár): bana(I)

talp: talba(I)

CSALÁDI VISZONYOK:

apa: atha(I,K)

apai: athaji(n)(I)

anya: maja(I,K)

fia v.kinek: vi(I,K)

lánya v.kinek: ani(I)

nagyapa: udatha, uda(I)

dédapa, ősapa: ise(I)

nagyanya: ike(I)

öcs: ecse(I)

vő: vede(I)

férj: peri(I)

feleség: eme, meme(I)

anyaméh: ema(I)

rokon: akrun(I) rokoni: akrüni(I)

barát: baresi(I), baráti(lag): baresild(I)

szeretni, kedvelni: baresin(I)

szerelem: szertild(I), szirünild(I), szeretni (szerelemmel): szertin(I)

szerető (szerelemmel): szertigh(I)

ikrek: jerku(I)

SZÍNEK:

fehér: pé(j)r(I)

fekete: phektej(I), pekté(K)

kék: golka(I)

piros, vörös: verisi(I)

sárga: sarakh(I)

zöld: zezild(I)

szürke, ezüstszínű: szorild(I)

lila: un, üjn(I)

FÖLDRAJZI FOGALMAK:

víz: vezi(I,K)

folyó: volgjagh(I)

patak: zu(I)

csermely, kis patak: zur(I)

tó: tava(I,K)

part: ugu(I)

föld(terület): maha(I)

iszap, agyag: csepe(I), iszapos, agyagos(terület): csepild(I)

pusztaság, legelő: sziri(I,K)

síkság: sziris(I), szirild(I)

hegy: jagh(I)

hegyalja: soprun(I)

hegység: jaghek, jaghild(I)

lejtő: lüthü(I)

völgy: vüldi(I)

árok, kis völgy, folyómeder: tur(I)

erdős hegyvidék: kert(I)

Duna: Delivolgjagh(I)

Volga: Madüvolgjagh(I)

Don: Kücsüvolgjagh(I)

Krim: Khimru(I,K)

Örményország: Hajkh(I), örmény: hai(I)

Római birodalom: Rimurrukh(I), római: rimi(I)

Kaukázus: Tesjaghild(I)

Kárpátok: Karrabata(I,K)

Mezopotámia: Isurrukh(I), mezopotámiai: isurrukh(i)

Egyiptom: Kemt(I), egyiptomi: kemti(I)

Perzsia: Parszikh(I), perzsa: parszi(I)

India: Hind(I) indiai: hindi(I)

Japán(?), Korea(?), esetleg mindkettő: Szelevu(I)

ég(bolt): ige(I), égi: igesi(I)

Észak: havald, északi: havaldi(I)

Dél: dele, déli: deli(I,K)

Kelet: toka, keleti: tokai(I,K), Toku: keleti tartományok(I)

Nyugat: nise(I), nyugati: nisi(I) Nyugati Birodalom: Nisurrukh(I)

ÁLLATOK:

nagy emlős állat általában: bá(I), szent állat: suchü bá(I)

ló: lú(I,K), többesz.: luvekh

kutya: kutha(I,K)

oroszlán: singa(I)

tigris: sira(I)

hal: kala(I,K)

madár általában: márti(I)

sas: sas(I)

ölyv: hülíe(I)

bika: büka(I)

ökör: bajla(I)

tehén: inke(I)

elefánt: játi(I)

medve: heví(I)

farkas: jugra(I)

róka: vüla(I)

teve: tüve(I)

juh: hovi, többesz.: hovekh(I)

egér: csucsá(I)

patkány: racsa(I)

majom: majmun(I)

disznó: tonzu(I), tonszu(K)

szarv: szo(a?)ru(I)

béka: beka(I)

csalogány: bulbül(I)

kígyó (nagy): kila(I), kígyó(kicsiny): vomba(I)

gyík: klik(I)

sárkány: vom(I)

NÖVÉNYEK:

erdő: vanta(I)

tölgy: büldzse(I)

alma: alma(I)

árpa: árpa(I)

fa: fo(a?)va(I)

falevél: zize, zezi(I)

to(növény töve): tüvi(I)

fű: fővi(I)

dió: dzs(cs?)ijágh(I)

virág: virágh(I)

rügy, hajtás: csüma(I)

ÉLETTELEN TERMÉSZET:

kő: kevi(I)

szikla: karra(I,K)

arany: zarani(I,K)

réz: vase(I)

tűz: teszth(I)

láng: tes(I)
 jég: jėj(I)
 hó: hava(I)
 szél: szele(I)
 só: sava(I), sós(savas?, savanyú?): savesi(I)
 ír, gyógyír, orvosság: teri(I)
 kút: kutu(I)
 por: poura(I)
 szemét, üledék, szar: sara(I)

TÁRSADALOM:

város, település: urr(I: kaghak, K: polisz)
 falu: kügü(I)
 többsz.: urrukh(=állam) (I)
 ország, uralom: urruságh(I)
 út: utu(I,K)
 ösvény, csapás: pru, puru(I)
 isten(?), ősapa: isatha(I)
 hit, vallás: hara(I), vallásos: hatesi(I)
 szellem: chá'á(I)
 diadal: di(gy?)evi, diadalmas (személy)di(gy)evisi, diadalmas(dolog): di(gy?)evild(I)
 ősapai, ősi, isteni(?): isathain(I), isztain(K)
 törzsfőnök: athama(I,K) törzsfonóki: athamaji(I)
 tartományúr, herceg: ishán(I)
 férfi, fiú(?): pigu(I)
 szövetség: khalka(I)
 ház: laka(I,K)
 kapu: kapu(I)
 vár, erődítmény: vara(I,K)
 fal: bata(I)
 ól: holu(I)
 birtok: ker(I), birtokos: kerisi(I)
 katona, harcos: urrkhes(I), urkhűsz(K)
 had(sereg): hada(I)
 földműves: szamthagh(I)
 út: hutu(I,K)
 uralkodó, király: urrusi(I))
 juhász: hovesi(I)
 íjász, vadász: vijesi(I)
 szó, beszéd: szava(I,K)
 tudás, ismeret: tonde(I)
 kincs: küncse(I)
 kegy: gi(gy?)evi(I), kegyes: gi(gy?)evisi(I)
 bölcs: büghűcsi(I), bölcs, filozófus: büghűcsegh(i)(I)
 kínai: chán(I)
 örmény: haj(I)
 örmények, Örményország: Hajkh(I)
 perzsa: parszi(I)
 görög: iun, görögök, Görögország: Iunkh(I)
 Konstantinápoly: Konsztantinoszurr(I)

vásár: vásár(I)

kereskedő: táváresi(I), kereskedelem: távár(I)

ének: jenekh(I)

őr: wuri(I)

őrség: wűrűkh, würesi(I)

jelszó, jel: élü(I)

CSILLAGOK:

Csillag: azdigh(I)

Nap: Napi(I,K)

Sirius: Szuoi(I)

Vega: Aveni(I)

Arcturus: Szureni(I)

Capella: Golkeni(I)

Antares: Vereni(I)

Fomalhaut: Fomalhaut(I)

Rigel: Zarugh(I)

Bethelgeuze: Bethelgeuze(I)

Altair: Athaira(I)

Aldebaran: Aldebaran(I)

Polaris: Egazdigh(I)

Regulus: Bájnekheni(I)

Spica: Memazdigh, Meme(I)

Pollux: Jerkeni(I)

Castor: Jerkaielo(I)

Dheneb: Arana(I)

Procyon: Somaielo(I)

Hamal: Azrateni(I)

Seratan: Ktüteni(I)

Mezartim: Oredeteni(I)

CSILLAGKÉPEK:

Ursa Maior (Göncöl-szekér): Lubba (kanál)I

Orion: Würen(I)

Ikrek: Jerku(I)

Cassiopeia: Bollob(I)

BOLYGÓK:

Hold: (H)Aji(I)

Vénusz(bolygó): Feni(I)

Marsz(bolygó): Verilun(I)

Jupiter(bolygó): Prálun(I)

Szturnusz(bolygó): Jalalun(I)

IDŐSZAKOK:

év: or

nap(idő): bi(I), gin(nappal)(I)

SZERSZÁMOK, FEGYVEREK:

fegyver (vérontó eszköz): pegüveri(I)

kard: szurr(I)
 sarló: sarlagh(I)
 pajzs: vapa(I)
 lándzsa: bara(I)
 íj: viju(I)
 íjhúr, ideg: itekh(I)
 nyíl: neil(I)
 tegez: thegisz(I)
 kés: saku, szaku(I)
 buzogány: tumba(I)
 balta: balta(I)
 kapa: taka(I)
 sisak: sisak(I)
 ágy: gaja(I)
 üst: hūsti(I)
 amfora, agyagtartály: dengi(I)
 kehely: glandi(I)
 kulacs: budga(I)
 kulacs dugója: thum(I)
 öv: vūvi(I)

ITALOK:

ital: hūmild(I)
 bor: bor(I)
 tea: csaj(I)

ÉTELEK:

étel: hetild(I) etimológiai eredete: lételem
 hús: kisjú(I)
 zsír, vaj(?), faggyú(?): voje(I)
 tojás: moni(I)
 étkezés: pala(I), étkezni, falni: palin(I)

CSELEKEDETEK:

harc, háború: viti(I)
 harcoló, harcos: vitesi(I)
 érkező, (el)jövendő: jüvendegh(I)
 élő: eleved, elevesi(személy)(I)
 üzenet: isztild(I)
 háború (nagy): patera(I)
 vadászat: báildi(I): nagy, királyi vadászat: edibáldi(I)
 vadászni: báilden:(I)
 báili, báildesi: vadász(I)
 üldözés: ildi(I)
 üldözni: ilden(I), üldöző: ildesi (személy), ildágh (ált.)(I), üldözött: ildáth(I)
 vmit előidéző, kiváltó, elohívó, kiváltó: pegun(I)
 vendég: vünd(I)
 vendégség: vündild(I)
 tánc: turda(I), táncolni: turdin(I), szent tánc: ruba(I)

ELVONT FOGALMAK:

kezdet, őszállapot, "arkhé" (gör.): esziskü(K)

koszorú, korona: pszak(I, megjegyzés: u.a. mint az örményben)

Világ: Asar(I)

összes: asresi(I)

egész: idzsesei (v.ö.: idzsi=egy)(I)

gömb: theke(I), gömbölyu: thekild(I)

egyenes, igaz: ughi(I)

szám: szan

igazhit: ughihara(I)

élet, életkör, élettér: elve(I)

halál: jala(I)

szellem: chá'á(I)

idő (mint folyamat): volgild(I)

ősz(évszak): szüvisz(I)

rés, lyuk: rási(I)

szabadság: ijjú(I), szabad idő, hely, akarat: ijuld(I), szabad ember hazati(I)

fél (két oldalból egy, u.a. mint magyar). péle(I)

ész: esze(I)

tiszta: timis(I), tisztaság: timsild(I)

kanyar: kompu(I)

vég, vége vminek: verdzse(I)

baj: bú(I)

rossz szellem, rém: rime(I)

NÉVMÁSOK:

ez: ejsz(I)

az: ojsz(I)

az (ott távol): oti, ote, ota(I)

TULAJDONSÁGJELZŐK:

nagy: madü(I)

kicsi: kücsü(I)

kiváló, jó: bar(I)

boldog: lünde(I)

fő, meghatározó: edi, meghatározni, diszponálni vmi felett: edin(I)

rossz: vatah(I)

hős: hideo(I), hősi: hideosi(I)

szent, örök: suchü(I)

eszese, okos: eszisi(I)

kemény: dita(I)

tűzből való: teszthi(I)

tűzes: teszthild(I)

öreg: vüreggh(I)

ősz(hajú): szor(I)

régi: avesi(I)

új: vuli(I)

fél (vminek a fele): vele(I)

iker-, kettős: jerki(I)

messzi: meti(I), nessesze lévő ember: metesi, metisi(I)

HATÁROZÓ SZAVAK:

most pedig: imaszt(I), mostani: imaszt(i)

akkor, akkoriban: omaszt(I), akkori:omaszti(I)

itt ez: hit(I)

ott az: hot(I)

ki: küh(I)

be: béh(I)

iszia(K), (isja?): nyomósító összevonó határozószó: bizony(az), azpedig

együtt v.k./v.m.-vel: jüncsta

külön v.k./v.m.-tol: klün

H e l y h a t á r o z ó k :

hely, a tér egy része: thege(I)

belülről mozgató lélek, belső üreg, barlang: béla(I)

itt (általában): hithege(I), ott (általában): vojthege(I)

messze: mete(I)

I d ő h a t á r o z ó k :

ma: ma, bima(I)

most: hima(I)

tegnap: klümma(I)

holnap: voljma(I)

sokáig tartó folyamat: volgjama(I), sokára, hosszú idő múlva: volgjama ben(I)

soha: sukhüne(I)

éjszaka: hosszúni(I),éjszaka (napszak): hosszún(I)

KÖTOSZAVAK:

és: aj(I)

éspedig: ajsi(I)

ha: cha(I)

mégis, ennek ellenére: idiam(I)

mégpedig (azért): ajsiam(I)

azérthogy: isiam(I)

GYAKORÍTÓ KÉPZŐ: - d, pl. atha - athad: atyaság, atyák intézménye

KICSINYÍTŐ KÉPZŐ: - r , pl. chunur: kis férfi, vantar: kis erdő, virághir: kis virág, *rendhagyó módon*: majra: anyácska, athira: atyácska, apácska, amri: kislány

NAGYÍTÓ KÉPZŐ: m , pl. chunum: nagy (darab) férfi, orem: nagy hegycsúcs, nagy orr

ELVONATKOZTATÓ KÉPZŐ: - ság, -ség: -S szóvégi képző, pl. nagyság: madüs

JELZŐSÍTETT ELVONATKOZTATÓ KÉPZŐ: -SI szóvégi képző, pl.: nagyságos: madüsi, hősies: hideosi

ELVONATKOZTATÓ ÁLTALÁNOSÍTÓ KÉPZŐ: -ILD szóvégi képző, pl. jágh: hegy, jághild: hegység

NEM: nen(I), IGEN, ÍGY: ejen(I)

POSZTPOZÍCIÓK(I):

hen: -on, en, ön

ben: ban, ben

be: ba, be

wra: ra, re, reá

szamar: vki, vmi számára, számotokra: szamtükhra

whet: val, vel

velje: vmi felé, irányában

vojle: vmi fölé

wereji: vmi felé, vimi irányában (haladni)

en: általános tagadó posztpozíció, főnevek és igék előtt is.

i: általános elvonatkoztatás: valahonnan, valamitől, alakitól. pl. Párszikhí: Perzsiai, Perzsiából jött, való.

no: vkinek, vminek neki, vkivel, vmivel szemben

p o s t p o s . c u m p r a e p o s .

sopru....hen: vimn lefelé, lefelé menetben, lefelé menet vhol:

veszpru....hen: vmin felfelé, felfelé menetben, felfelé menet vhol

SZÁMNEVEK(I):

Alapszámnevek:

egy: idzsi, tizenegy: tiz hen idzsi

kettő: keltü, tizenkettő: tiz hen keltu

három: khormu, tizenhárom: tiz hen khormu

négy: nijdzsi, tizennégy: tiz hen nijdzsi

öt: hütü, tizenöt: tiz hen hütü

hat: hotu, tizenhat: tiz hen hotu

hét: jeti, tizenhét: tiz hen jeti

nyolc: loncsoj, tizennyolc: tiz hen loncsoj

kilenc: klüntiz, tizenkilenc: tiz hen klüntiz

tíz: tiz hús: khuszi, huszonegy: khuszi hen idzsi, stb.

harminc: khomu ben tiz, száz: száth

negyven: nijdzsi ben tiz, ezer: hezer

ötven: hütü ben tiz

hatvan: hotu ben tiz

hetven: jeti ben tiz

nyolcvan loncsoj ben tiz

kilencven: klüntiz ben tiz

Sorszámnevek:

első: elenisi

második: keltüsi

harmadik: khormusi....N-ik:.....-si

Törtszámnevek:

egyketted: idzsi-keltüdi

egyhamrad: idzsi-khormudi

egynegyed: idzsi-nijdzsidi

egyötöd: idzsi-hütüdi

egyhatod: idzsi-hotudi

egyheted: idzsi-jetedi

egynyolcad: idzsi-loncsojdi

egykilenced: idzsi-klüncidi

egytizred: idzsi-tizedi

egyhuszad: idzsi-khuszidi

SZEMÉLYES NÉVMÁSOK (I):

Alanyeset:

én: ejn, mi: minkh

te: t,i ti: tikh

ő: ü(j), ők: üjkh

Tárgyeset:

engem(et): inkmüt, minket: minkhüt

téged: tinküt, titeket: tenkhtüt

őt: jüt őket: jönkhüt

Birtokos eset:

enyém: imtin, miénk: mibinkh

tiéd: tijint, tiétek: tibitekh

övé:? övék: ?

Részes eset:

nekem: nikhüm, nekünk: nikhünk

neked: nikhüt, nektek: nüketekh

neki: nükin, nekik: nükijekh

IGÉK(I):

Az igeragozásról általában: az igék igen nagy része - feltehetőleg csaknem a fele- különösen az egy-két tagú igék esetében rendhagyó ragozású. A rendelkezésre álló anyag esetében az igeragozás jórésze rekonstruálhatatlan. Az alábbiakban kizárólag a rekonstruálható ragozású igéket mutatjuk be.

lenni: 1. vo(a?)jgen

2. lejnin

VOJGEN és LEJNIN ragozása:

Jelenidő:

ejn vojgum, minkh vojgimunkh

ti vojgisz, tikh vojgitukh

uj von, ujkx vontukh

jövődő:

ejn leszim, minkh leszinkh

ti leszil, tikh leszitikh

uj leszín, ujkx leszénikh

Közelmúlt:

ejn volam, minkh volankh

ti volajsz, tikh volantukh

uj volaj, ujkx volanukh

Régmúlt:

ejn voltum, minkh voltunkh

ti voltajisz, tikh voltajtikh

uj voltaj, ujkx voltukh

menni: menin

Jelen idő: minem(?), minesz, minej, t.sz.: minenkh, mintekx, minmekh

jüven: jönni

Jelen idő: jüvem, jüvesz, jüvej, t.sz.: jüvenkh, jüvtekh, jüvmekh , felsz. m.: jüvü!

vün: eljönni, vendégségbe jönni

Jelen idő: vüm, vüsz, vüj, t.sz.: vünkh, vütekh, vümekh, felsz.m.: vü!

látni, nézni(?): szömen

írni, szántani(?): szamthen

írást róni (fába): roven

élni: elvin

szülni: szérin

születni: széritin, szülés: széris, születés: széirld - Szent-születése: Suchü széirld (Karácsony), a Szent születése(Jézus): Suchünek széirld. Születésnap: széirldbi,

Boldog születésnapot!: lünde széirldbi! (új)

(meg)halni: jalen

ölni, megölni: wülin - ne ölj!: ne wüljü! wüljüne!

sijn, sivin: elpusztítani, megsemmisíteni.

sivájátin, sijátin: lerombolni, elpusztítani.

türen: eltűrni, elviselni.

türetin: véghezvinni, kivitelezni vimt vkivel, vimvel szemben(I)

enni: hentin

inni: hümin

tudni, ismerni: tondin

adni: amtin

jelen idő: e.sz.: amtam, amtasz, amtaj, t.sz.: amtankh, amtatokh, amtakh

várni vkire, vmire, vmit: warin

fújni vmit: fuvin

folyni: volgjin, volgün(?)

üzenni: iszten

nyomni vkit, vmit, közöszülni (v.ö. "baszni"): batten

enged(ni): engün

járni: járin

előhívni, kivívni vmit: pegin

kínálni, ajánlani vmit: kenájjin

(fel)avatni, felkenni vkit, vmit: kenin, felavatás, felkenés, harci díszbe való kifestés: keni

felkinálni, feajánlani vkit, vmit: kenájáatin

óhajtani vmit: ászin (óhajtó mód segédigéje)

lehetséges lenni, hatni, hetni (megfelel a német "mögen" igének): hetin) a feltételes mód segédigéje: hetin(I)

Régmúlt általános ragja: LT pl. antu lt = adott , antu lt muk= adtunk

Befejezett múlt: - UTTA , pl. anutta=adott, anuttankh=adtuk(tárgyasított formában)

Felszólító mód (egyesszám második személy) általános ragja: Ü, pl. ant ü = adj!

Összes további eset: -ünüm, -ü, -ün, - ünkh, -ünetekh, - ünükh.

Tiltó mód: felszólító mód+ NE, pl. wüljüne=ne ölj! Megjegyzés: a "ne tiltó rag gyakran az ige elé kerül, u.i.a ne wüljü is helyes.

Óhajtó mód: ászin segédigével: ászin+infinitivus, pl. ászim hümin, ászisz hünim, ászin hümin, ászinkkh hümin, ászitekh hümin, ászikh hümin.

Jelenidejű feltétles mód: hetin segédigével: hetin+infinitivus, pl. hetim hümin, hetisz hümin, heti hümin, hetinkh hümin, hetitekh hümin, hetikh hümin.

Jövődő: egyszerű meghatározott:infinitivus végződés+ -im, -isz, - i, -inkh, itekh,-ikh, pl. holnap iszom: voljma hüminim, iszol: hüminisz, iszik: hümini, iszunk: hümininkh, isztok: hüminitekh, isznak: hünminikh.

Összetett meghatározatlan közeljövő: LEJNIN segédige+infinitivus végződés:+I pl.most majd iszom:lejszim hümini, stb.

Összetett meghatározatlan távoli jövő: VÜN segédige+infinitivus végződés+I, pl. majd (valamikor) inni fogok: vüm hümini, stb.

Általános participium praesens: IN, EN infinitum végződés helyett: AGH vagy JAGH képző: pl. volgjin(folyani)-volgjagh(folyó), szamthen: szántani-szamthagh: szántó, földműves.

Általános participium futurum: IN, EN infinitum végződés helyett: ÁNT képző

Pl. rendhagyó/!!!/: vün(eljönni)-vüjánt(az eljövendő, a jövőbeni, a jövő)

Általános participium perfectum: IN, EN infinitum végződés helyett: ÁTH képző

Gerundium: infinitum to helyett: - EVE, IVE egyes esetekben: ED(E) végződés. pl. hümeve: (meg)ivandó), megíva, vüve: jőve; jüvede: (el)jőve. A két típus (v,d) nem feltétlenül azonos nyelvtani jelentés, megkülönböztetésük az anyag jelenlegi feldolgozási szintjén nem lehetséges.

SZÖVEG (K, görögből, fonetikailag nehezen rekonstruálható):

"En arkhéj éjn ho Logosz, kaj ho Logosz éjn prosz tón Theón,

kaj Theosz éjn ho Logosz":

"Eszizskü ben volaj szava, iszia szava volaj theosz velé iszia theosz volaj szava"

feltételezés: "iszia"="isa" (HB)

Megjegyzés: mivel itt a szöveg nem az "isztain" alakot használja, úgy tűnik ez nem felel meg a görög "theosz" fogalomnak.